ÖSSZEFOGLALÓ

A BARADLA-DOMICA-BARLANGRENDSZERBEN

5430/1

2021-BEN VÉGZETT BARLANGKUTATÓ TEVÉKENYSÉGEMRŐL

Szerkesztette: Szabó Zoltán

Szentendre, 2022. február

Összefoglalás, előzmények.

A Baradla-Domica-barlangrendszer kürtőinek kutatása évtizedek óta, számos szervezésben, több-kevesebb sikerrel, eredménnyel zajlik. Ezekről a kutatási beszámolóban külön nem térnék ki, korábbi jelentések tartalmazzák. Az általam szervezett, a feltételezett felső szint létezésének kérdésében megkezdett kürtőmászások a Csernai-ágban végzett térképezési munkák közben kezdődtek meg 2009-ben. Azóta minden évben a Baradla Csoporttal együttműködve számos kürtőbe sikerült felmásznunk, főként a Styx és a határ közötti szakaszon. A barlang kürtőinek lajstromba vételét 2015-ben készítettem el. Azzal a céllal, hogy amennyiben lehetőség adódik rá, azokba feljutva, minden kürtőről készüljön dokumentáció, hasonlóan az időközben készülő teljes felméréshez.

A Baradla kürtőkataszter elkészülte után, kutatótársaim javaslatára és igen komoly közreműködésével, olyan mászási módszert sikerült kipróbálni, amelyre még eddig még sehol nem láttunk példát. A korábbi beszámolóimban erről is részletesen beszámoltam.

Az általam szervezett kutatási programok egyszerűbb átláthatósága miatt, 2021-ben barlangkutatási engedélyt kértem az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóságától. Kérelmemet a nemzeti park 2021. július 27-hatállyal jóváhagyta.

Kérelmemet az egyszerűbb átláthatóság és kezelhetőség érdekében, minisztériumi rendeletnek megfelelően a kutatási helyszínek pontos megjelölésével adtam be. Ennek megfelelve az engedély, a tervezett további végpontokkal összesen 63 helyszínre érvényes, a határkő és a Vöröstó közötti szakaszon.

Az elmúlt években a barlangba kb. 600 méter kötelet építettünk be. Megkezdtük a kürtők felmérését, és több kürtőről készült már helyszínrajzi vázlat is. A kutatási jelentésekben, a lehetőségekhez képest, nem csak részeredményeket közlök, hanem egy-egy helyszín kész dokumentációját.

Szabó Zoltán

2000, Szentendre, György utca 15.

(kut.vez.ig. sz.: 250)

1. SZ. OBJEKTUM

KÉMÉNY-KÜRTŐ

Az Aggteleki főbejárat utáni első kürtő. Korábban történt kimászásáról nincsenek adataink. Támasztási magassága - amely a kürtő állvánnyal megközelítendő peremmagasságát jelenti, 12,5 méter. Négy nyílása látható. Az 1. sz. zárul. A 2.sz. támasztva lett, + 8 méteren zárul. A 3. sz. „Guanós” folytatódik. A 4. sz. ingázással elérhető, folytatódik.

A Kémény-kürtő. Jobbra elöl látható a Guanós.

Layher-rendszerű kimászását 2016. december 28-án hajtottuk végre. A 3.sz. „Guanós” peremét támasztottuk meg. A meredeken, ferdén felfelé induló járat alját kb. fél méter vastagságban borította guanó, amely fölött áttraverzálva egy függőleges folytatásba láttunk be (Lukács László). Az erősen visszaoldódó, krémszerűvé málló falakon igen nehezen lehetett mászni, ezért tetemes mennyiségű guanó hullott a járdaszakaszra. Fontos! A mászások alkalmával itt denevéreket nem láttunk.

2020. június 5-én kb. 80 kg guanót takarítottunk le a kürtő elejéből, majd létrával áthidalva azt, továbbmászva elértük a kürtő tetejét (Lukács László, Mátó Gergely).

A kitelepülés.

A támasztómodul összeszerelése a Kémény alatt, és a támasztás.

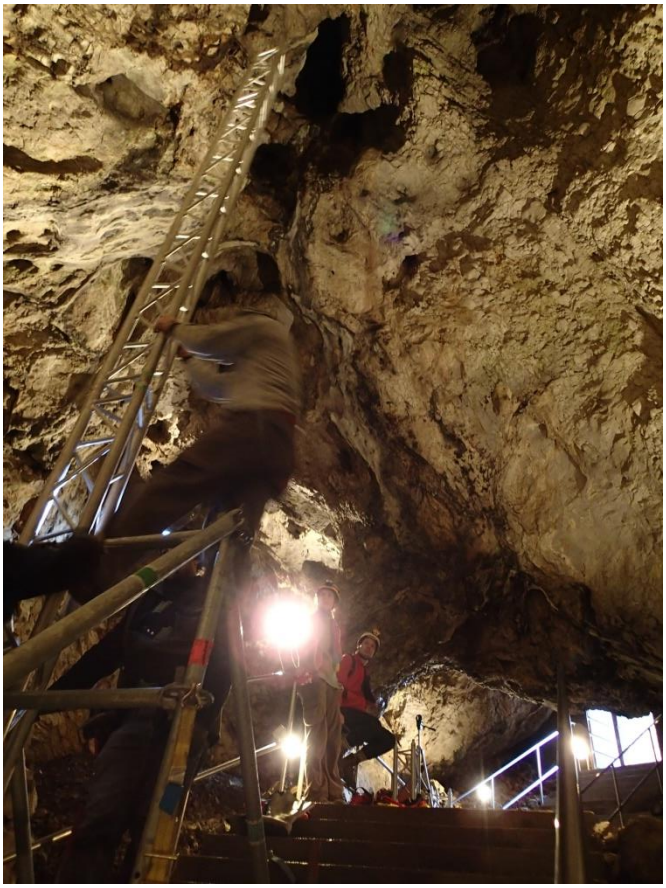

Felmérésére 2021. február 5-én került sor. A felmérés szerint a kürtő hossza 28,1 m, magassága a járda geodéziai pontjához képest 20 méter.

A kürtőt freatikus oldásformák jellemzik, melyeken erős visszaoldódás nyomok látszanak. Sőt, általában, az aggteleki szakaszra is jellemző, sérülékeny, pergő, vagy éppen szinte kenhető a kőzetfelszín. Ezeket a felületeket mindenhol vékonyabb-vastagabb koromréteg borítja. A régebbi cseppkőkéreg felületek repedezettek. Egy helyen a barlang más pontjaira is jellemző, fiatal fehér állócseppkő alakult ki.

A kürtő további vizsgálata miatt, a kötelet nem húztuk le. Tervezzük a képződmények, a visszaoldódás, és a guanóhoz kapcsolható degradációk és kontaktásványok tanulmányozását is.

A lefóliázott járda látványa a Guanós bejáratából.

A Guanós bejáratában az ott felhalmozódott denevérürülék a kürtő pereméig húzódott, abba eleinte nem lehetett úgy feljutni, hogy ne szakadnának le nagyobb mennyiségek.

Harminc centiméteres cseppkőképződmény a kürtő alsó szakaszából. Amelynek eredeti régebbi alapja kiszáradt, töredezett, és néhány évtizede újra képződik rajta friss bevonat.

Jellegzetes, Triceratops hónaljredőre emlékeztető falfelület a kürtő középső szakaszában.

A felső „tiszta szakasz” a kürtő záró elemeivel.

01_Pitvar

Baradla-Domica-barlangrendszer
Felső szint, oldalágak munkatérkép

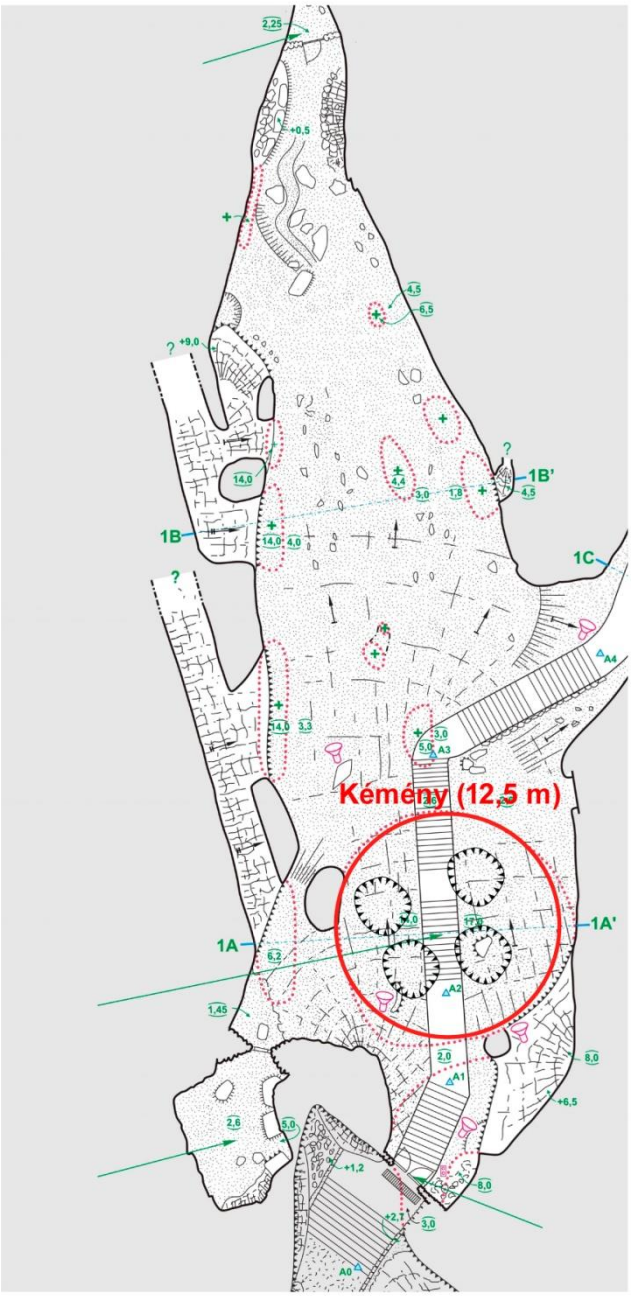

Aggteleki főbejárat, Kémény.
Az első lépcsősor után, négylyukú kürtő.
Az egyikben meanderező becsatlakozás látható. 12,5 méteren beékelődött cseppkő ad támasztási lehetőséget.

Aggteleki-karszt kutatás, 2016.

(ZOLIGON)

BARADLA-DOMICA-BARLANGRENDSZER

KÉMÉNY-KÜRTŐ

AGGTELEKI-KARSZT KUTATÁS PROJEKT
Felmérték: Mátó Gergely, Szabó Zoltán
Szerk. Szabó Zoltán, 2021. február 5.

Próbabontások.

Az év végi kutatótábor ideje alatt két helyszínen végeztünk próbabontást. Az egyik a Münnich-átjáró előtti, az un. 33. pont, a másik pedig a Libanon-hegy északi sarkában.

Eddig egyik ponton sem sikerült a továbbjutás. A 33-as pont valószínűleg záródni fog, ott következő alkalommal még egy műszakkal eldönthető lesz, hogy érdemes-e folytatni, vagy inkább egy tágasabb ponton megpróbálni kitörni a Viasz utca északi végpontjainak egyikéből.

Új barlangszakaszok feltárása.

2016-ban kivitelezésre került többek között az un. Színpad feletti-kürtő kimászása is (12-es sz. objektum). Már a támasztáskor világossá vált, hogy a kürtő bejárata igen rossz megtartású, a kőzet nem tömör szálkő. A termet itt egy hatalmas vetődés menti breccsazóna szeli át, amelyben a kürtő folytatódott. Már a továbbmászáskor is jelentős mennyiségű törmelék került a színpadra. Szerencsére látogatási időn kívül, újabb omlás történt. Az minden kétséget kizárhatóan megállapítható volt, hogy a törmelék lezúdulása akkor is megtörtént volna, ha a kürtő átvizsgálása nem történik meg. Az esetet jelentettem.

2021. december utolsó napjaiban a kürtő ismételt felülvizsgálatával három főt bíztam meg. Az első felmászás alkalmával ismét jelentős mennyiségű, veszélyes omladék volt észlelhető a kürtő alsó pereménél feltorlódva. A probléma oka könnyen megállapítható volt. Az omladékos bezáró kőzet itt vörösagyaggal kevert breccsa alapú. A vetőbreccsa itt ezért még fokozottabban instabil, mint az oldatos eredetű breccsa kőzetek esetében. A veszélytelenítés közben a kürtő felső szakaszában kisebb nyílás volt látható, amely folytatódni látszott. Másnap újabb akció indult a folytatás felderítésére. A nyíláson átjutva a járat egy nagyobb teremben folytatódott, gyakorlatilag a nézőtér irányába visszakanyarodva. Majd meredeken lefelé folytatódva megközelítette az un. Honfoglalás-kürtőt. Az összeköttetés egyelőre csak vizuálisan volt bizonyítható, az átjárás elegendő kötél hiányában nem valósult meg. Ezzel viszont újabb szakasza vált ismertté a kutatások egyik fő célját képező feltételezett felső szintnek. Az új rész hossza kb. 30 méter.

Mivel korábban már sikerült a Tincitánci- és a Honfoglalás-kürtő közötti összefüggést felfedezni, így most ez a szakasz is részévé vált ennek a bizonyos felső szintnek. Természetesen elhamarkodottan nem tehetek megállapítást arra vonatkozóan, hogy valóban egy klasszikus felső emeleti járatot ismertünk meg, a további kutatások most ennek eldöntésére is irányulnak.

09_Hangverseny-terem_01

Baradla-Domica-barlangrendszer
Felső szint, oldalágak munkatérkép

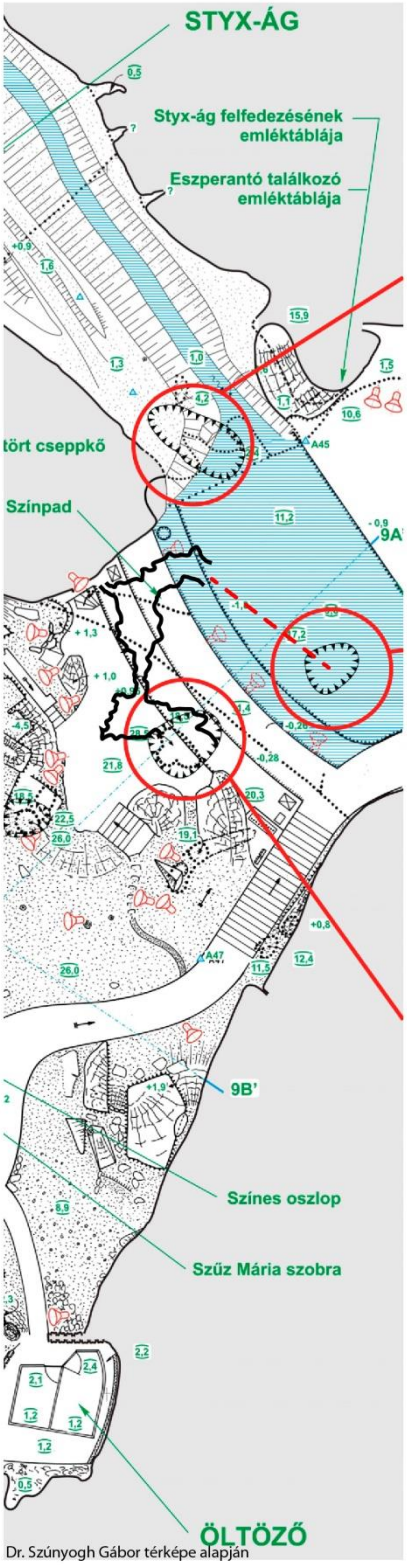

Styx kapuja.

Az öreg Styx bejárata fölött, beöblösödés, de mintha oldalág lenne. A Táncterem felöl támasztható, 10 méteres létrával.

Honfoglalás-kürtő.

A Honfoglalás-kürtő is a tó fölött nyíló, becsatlakozó meander. Sajnos a kürtőperem ferdén támasztható a színpadról, kb. 14 méteren.

Színpad-kürtő.

A Színpad-kürtő, a nyagyszínpad fölött nyílik. Széles bejáratának támasztható pereme 18 méteren van. Ideális építkezési terület. Tágasan folytatódik.

Aggteleki-karszt kutatás, 2016.

(ZOLIGON)

A Színpad feletti-kürtő megtámasztása, majd a beszerelés nehézségei miatt tovább épített rácsos tartók elhelyezése 2016. február 28-án délután, negyed nyolckor.

Rossz megtartású kőzetfelület a kürtő bejáratában

Fotó: Kunisch Gyöngyvér

Részlet az új szakaszból (lásd a borító képet is)

Fotó: Kunisch Gyöngyvér

Kutatási terv 2022-re.

A kürtőkataszter dokumentációjának következő, megvalósítás alatti célterületei olyan kürtők, amelyeknek felmérését már megkezdtük. Egyelőre két okból nem készült el a végleges dokumentáció. Az egyik, hogy a helyszínrajzi vázlatok nem készültek el. A másik fontos tényező az, hogy a múlt év végén történt meg a Baradla felmérésének alappont sűrítése. Ezzel a munkával minden eddig ismert végpont közelébe, illetve minden ismert kürtő „alá” is került egy főági geodéziai alappont. Ezzel a kürtők poligonjai a későbbiekben az alappontokba köthetők.

Ilyen részleges felmérési dokumentációk készültek eddig a Csontház-kürtőről (2. sz. objektum), Acheron-híd kürtője (4. sz. objektum), Fekete-termi Pecze Imre-kürtő (6. sz. objektum), Tincitánci-kürtő – Honfoglalás-kürtő – Színpad-feletti-kürtő közötti felső szint (Szilveszter-ág). Ezek a 9–11–12-es sz. objektumok közötti új szakaszok.

Tovább folytatjuk a próbabontásokat, és a terepbejárásokat is.

A kollektíva nevében is köszönöm az Aggteleki Nemzeti Park segítségét!

Tisztelettel:

Szabó Zoltán

kutatásvezető

AZ ESZTRAMOSI FELSŐ-TÁRÓ 1. SZ. BARLANGJÁNAK KUTATÁSA 2021-BEN

Szerkesztette: Szabó Zoltán

AZ ESZTRAMOSI FELSŐ-TÁRÓ 1. SZ. BARLANGJÁNAK KUTATÁSA 2021-BEN.

Szerkesztette: Szabó Zoltán

Szentendre, György utca 15.

(kut.vez.ig.sz.: 250)

Összefoglalás.

Az Aggteleki-karszt Kutatás Projekt, amely nem bejegyzett egyesület, de évek óta működő kollektíva (kutatásvezető Szabó Zoltán), második éve végez feltáró és barlangvédelmi tevékenységet az esztramosi Felső-táró 1. sz. barlangjában. A bányaművelés áldozatává vált egykori nyílt képződményes hasadék bontásával – további járatok megismerésének reményében, eddig 52 napot töltöttünk el, és közel 300 köbméter robbantási törmeléket termeltünk ki.

A kutatási tevékenység ismertetése.

Valójában a táró 1. sz. barlangjáról, mint önálló objektumról beszélni nehéz, mert nincs egy konkrét bejárati nyílása. A kezdeti magas hasadék a tárót keresztezi, jelenleg abból minden irányba kiterjedően növekszik, és különböző elnevezésű helyszínekre tagolódik.

1. A Gömbüstökös.

Ez a Nagy-hasadék északkeleti vége. A gömbfülkékből álló barlangszakasz volt az első bontási helyszín. A vélhetően bányagépek segítségével készített sziklahegyet napok alatt a táró talpszintje alá süllyesztettük, remélve az alattunk 120 méterrel mélyebben húzódó Rákóczi-barlanggal való összeköttetés gyors megtalálását, de a szálkő aljzat a táró alá tartott visszafelé. Az erőteljes indítás után érkezett meg a Covid, így a kisebb létszámú kutatócsapat a hasadék ellenkező oldalán lévő alacsony bejáratú fülkét kezdte ásni. A Gömbüstökös bontását 2021-ben tovább folytattuk, de erre a bontásra gyakorlatilag csak azért volt szükség, mert idő közben a táró talpszintje jóval mélyebbre került, és a nagyobb kőtömbök a mélyülő hasadék felé mozdultak el.

2. A Micsodák palotája.

A Nagy-hasadékban 15 méter magasságban már az első bejáráskor észrevettünk egy kisebb nyílást, mögötte cseppkövek látszottak. 2020-ban sikerült felmásznunk a hasadéknak ebbe a részébe, és bejárni a kb. 50 méteres folytatást. Nevét a benne lévő képződmények sokasága, és egyedisége ihlette.

3. A Covid-fülke.

Bontását néhány fő részvételével még 2020 februárjában megkezdtük. A kitöltés túlnyomó részt vörösagyagos kőzetliszt volt. Ezt követte a robbantási törmelék. Itt még a munkálatok elején sikerült bejutnunk egy rövidke folyosóba, ez az un. Csokiszökőkút. A Covid-fülke teljes alapterületén robbantási törmelékkel (zsöremora) volt kitöltve, ezért főleg a belső fal mellett folytatódott a talpszint süllyesztés. Négy méter mélységben a törmelék szinte a falhoz szorított minket, ezért négy lépcsőben ácsolattal próbálkoztunk megfogni azt. Ekkor a faltól egy méterre szálkőgerinc bontakozott ki, csőszerű szelvényt közrefogva. A Covid-fülkében lévő nagy cseppkődomb azonban fokozatosan szűkítve a szelvényt, hét méter mélységben le is zárta azt. Ekkor a törmelék már nagyon a nyakunkba lógott.

A Covid-fülke bontásának megkezdése.

A fülke az ideiglenes ácsolatok felszámolásakor.

4. A híd.

Miközben a Covidban a hölgyek, és az ő szórakoztatásukra érkezett férfiak intenzíven termelték a zsöremorát, a Gömbüstökös felöli oldalon a fal mellett folytatódott a „rombolás” Ez akkor folytatódik, amikor a zsöremora „cirógatását” kevésbé értők is jelen vannak a bányában. A jó depó építéséhet pedig időről-időre szükség van a nagy sziklák aprítására és elszállítására. Még az év elején egy ilyen akció keretében nyílt meg a Heliktites. A fent éppen csak nyitott gömbfülke oldalán meredeznek ezek a tekintélyes heliktitek. Az érdekesség az volt, hogy lent, a fülke alját eredeti zsöremora alkotta. Nyilvánvalóan némi csalódást okozva, mert akkor itt is lehet vödrözni. Ment is a vödrözés, aminek megkönnyítéséhez elkészítettük a Kis-hidat.

Megkezdődik a bontás a Gömbüstökös felöli oldalon is.

A hasadék alján előkerül a Heliktites.

Folytatódott a fülke talpszintjének süllyesztése, de csakhamar egy oldalsó fülke bontakozott ki, leginkább a tároó alá tartva. Odafent, Veronika alatt pedig megroggyant a talaj…Gyenge kísérletként egy gyors keretácsolattal lekísértük a talpszintet, de most már biztosak voltunk benne, hogy kell a híd.

A felharapózott, majd kibontott járattalp.

Megkezdődött tehát az építkezés. A főtartók egy részét a közelből hozattuk, a másik része meg mondjuk elég messziről érkezett. Az eredetileg csak hat méter hosszúra tervezett hosszmerevítőket végül nyolc méter hosszúra szerkesztettük, tekintettel a szálkőfalak távolságára! A három hossztartó végül retró stílusú halszálka mintázatú, kanadai fenyő járófelülettel lett csinosítva. A Híd, egy (egyelőre) köreinkben ismert anekdota nyomán, a Bak Piri-híd nevet viseli.

A próbaterhelést követően pedig irgalmat nem ismerve folytattuk a vödrözést, és a depózást. Az év végén elértük a Heliktitest is, és jelenleg a Nagy-hasadék teljes hossza, és szélessége a bontható „végpontunk”. Fordulatpontként annyi bizonyosra vehető, hogy az eddigi erőtlen, és néha csak lokálisan észlelhető huzatjelenségekkel ellentétben az utolsó műszak során erősödő légáramlás volt érezhető, és újra nedvesedő kitöltés.

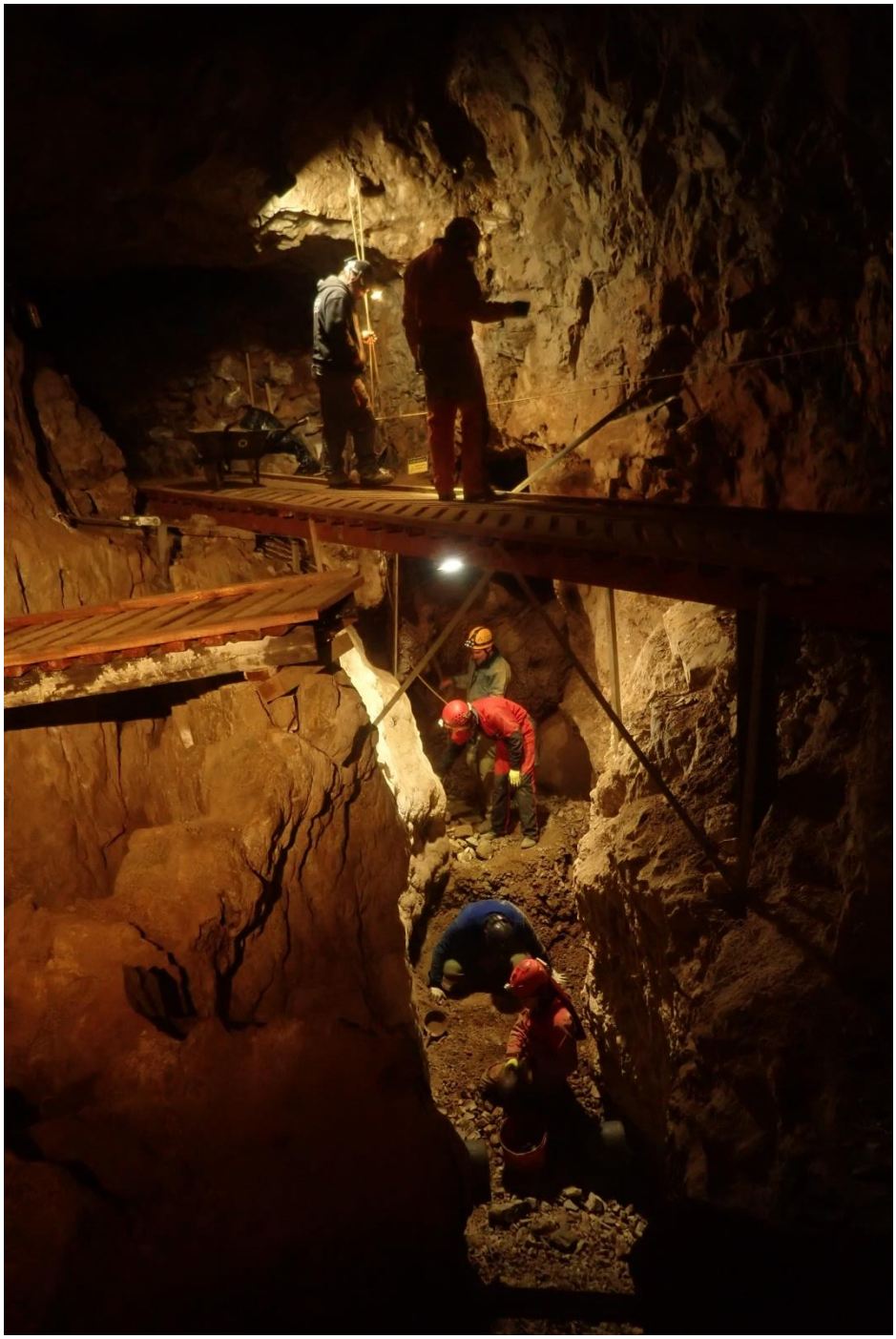

A hasadék aljának bontása. Szemben lent a Covid-fülke, balra a Kis-híd, alatta a kék ruhás kutató a Heliktites összebontásánál.

5. A depók.

A Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat Főtitkár asszonyának művei, az altáró falaihoz szorítva jelenleg, közel 300 köbméter kőzetanyagból állnak. A lapjaikkal szorosan illeszkedő falazatok mögött, a főtéhez emelt zsöremora tartalom található. Nem összevissza, hanem szemcseméretől függően funkcionálisan elhelyezve.

Az Első-depó lezárult, a Hátsó-depó folyamatosan épül a tároó vége felé. A depó elemeinek elhelyezését, az osztályozás előzi meg. A „muzeológus” szigorúan irányítja ide-oda a beérkező roskadozó szállítmányokat. Elkülöníti az értékes ásványkiválásokat, az értékes kőzetdaraboktól, amiket ezek után a Furikos elhelyez a depón, utasítás szerint. A furikosoknak nem lehet pihenni, maximum cserélni, de erre a feladatkörre még nehezebb jelentkezőt találni, mint depósra. Mert a depó irányából néha megérkezik az utasítás, vagy kisebbet, vagy most nagyobbat! A végponton keményen bontó vájárok pedig percek alatt megtöltik a hidat, a várakozón teli vödrökkel.

Így telt el ez az 52 nap.

A kollektíva nevében, ezúton is köszönöm az Aggteleki Nemzeti Park segítségét!

Tisztelettel,

Szabó Zoltán

kutatásvezető

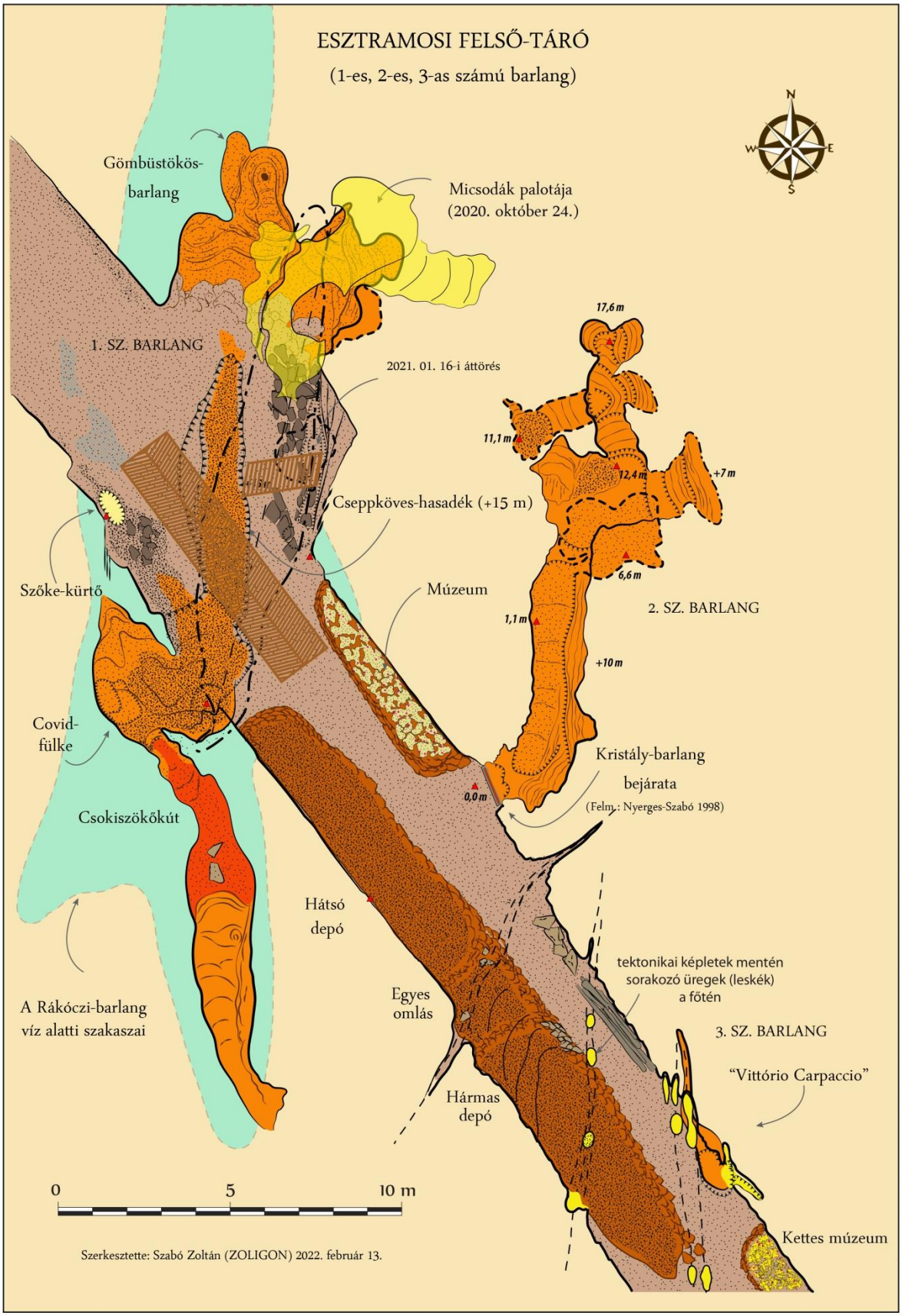
ESZTRAMOSI FELSŐ-TÁRÓ
(1-es, 2-es, 3-as számú barlang)
N
W
E
S
Gömbüstökös-barlang
Micsodák palotája (2020. október 24.)
1. SZ. BARLANG
2021. 01. 16-i áttörés
17,6 m
11,1 m
12,4 m
+7 m
6,6 m
Cseppköves-hasadék (+15 m)
Szőke-kürtő
Múzeum
2. SZ. BARLANG
1,1 m
+10 m
Covid-fülke
Kristály-barlang bejárata
(Felm.: Nyerges-Szabó 1998)
0,0 m
Csokiszökőkút
Hátsó depó
tektonikai képletek mentén sorakozó üregek (leskék) a főtén
Egyes omlás
A Rákóczi-barlang víz alatti szakaszai
3. SZ. BARLANG
"Vittório Carpaccio"
Hármas depó
0
5
10 m
Kettes múzeum
Szerkesztette: Szabó Zoltán (ZOLIGON) 2022. február 13.